

A R K A D I J

B O R I S

STRUGAČTÍ

ODSOUZENÉ
M Ě S T Ů

TRIFID

TRIFID

Arkadij a Boris Strugačtí
Odsouzené město

*Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována
ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.*

Copyright © Arkadij Strugackij, Boris Strugackij, 1988
All rights reserved.

© Stanislav Juhaňák – Triton, 2018

Translation © Konstantin Šindelář, 2017

Cover illustration © Felix Pergande | Dreamstime.com

Epilogue © Vladimir Borisov, 2017

Epilogue translation © Konstantin Šindelář, 2017

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-448-4

A R K A D I J
B O R I S
STRUGAČTÍ

ODSOUZENÉ
M Ě S T O

A R K A D I J

B O R I S

STRUGAČTÍ

ODSOUZENÉ
M Ě S T O

Stanislav Juhaňák - TRITON

*„Jak žijete, karasi?“
„Ále, ujde to, merci!“*

– Valentin Katajev: Rádiožirafa

„Vím o tvých skutcích, o tvém úsilí i tvé vytrvalosti; vím, že nemůžeš snést ty, kdo jsou zlí, a vyzkoušel jsi ty, kdo se vydávají za apoštoly, ale nejsou, a shledal jsi, že jsou lháři.“

– Zjevení Janovo

Část první

POPELÁŘ

Kapitola první

Popelnice byly zrezivělé a pomačkané. Víka se jim nedovírala – vyčnívaly zpod nich útržky starých novin i slupky od brambor. Vypadalo to jako chřtány špinavých, v jídle nevybíravých pelikánů. Mohlo by se zdát, že musejí být příšerně těžké, ale ve skutečnosti stačilo, aby s Wangem trochu zabrali, šklubnutím vyzvedli popelnici k Donaldovým nataženým rukám a usadili ji na kraj sklopené bočnice. Jenom si museli dávat pozor na prsty. Dál už jenom čekali, až Donald odsune popelnici dál do korby – mezitím si mohli upravit rukavice a chvilinku dýchat nosem.

Z dokořán otevřené brány táhl vlhký noční chlad a pod klenbou průjezdu se na špínou obaleném kabelu houpla žlutá žárovka. V jejím světle vypadala Wangova tvář jako tvář člověka trpícího žloutenkou, zatímco Donaldův obličej se skrýval pod širokou střešou jeho texaského klobouku. Oprýskané šedé zdi pokrývaly vodorovné rýhy a tu a tam se objevovaly i sprosté obrázky žen v životní velikosti. Klenby pokrývaly tmavé chuchvalce zaprášených pavučin. A u dveří domovníkova bytu se tlačil neuspořádaný houf prázdných láhví a sklenic od kompotů, které Wang sbíral, pečlivě je třídil a dával do sběru...

Když zbývala poslední plná popelnice, Wang vzal koště a lopatku a začal uklízet smetí, které ještě leželo na asfaltu.

„Už toho nechte, Wangu,“ řekl Donald podrážděně. „Věčně se s tím pachtíte, ale stejně to tady nebude o nic čistší.“

„Domovník nemůže nezametat,“ poznamenal Andrej mravokárně, zatímco kroutil zápěstím pravé ruky a naslouchal vlastním vjemům – připadalo mu totiž, že si trochu natáhl šlachu.

„Stejně tady zas udělají bordel,“ řekl Donald záštiplně. „Ani nestačíme mrknout, a už se tady toho bude válet ještě víc než předtím.“

Wang nasypal smetí do poslední popelnice, upěchoval ho lopatkou a zabouchl víko.

„Už můžeme,“ řekl a rozhlédl se po průjezdu, nyní již naprosto čistém. Wang se podíval na Andreje a usmál se. Pak zvedl tvář k Donaldovi a pronesl: „Jenom bych vám rád připomněl...“

„Tak dělejte, dělejte!“ okřikl je Donald netrpělivě.

Raz, dva... Andrej a Wang trhnutím zvedli popelnici. Tři, čtyři... Donald popadl popelnici, hekl, ale neudržel ji. Vysmekla se mu z rukou, naklonila se a bokem se zřítila na asfalt. Páchnoucí obsah z ní vyletěl jako z děla, přinejmenším deset metrů daleko. Popelnice se začala kutálet do dvora, přičemž kolem sebe aktivně trousila odpadky. K černé obloze mezi zdmi se spirálovitě vznesla burácivá ozvěna.

„Boha jeho!“ řekl Andrej, který stěží stačil uskočit. „Ty vaše děravý ruce...!“

„Jenom bych vám rád připomněl,“ pronesl Wang stručně, „že tahle popelnice má ulomenej držák.“

Vzal koště a lopatku a pustil se do práce. Donald si dřepel na kraj korby a dal si ruce mezi kolena.

„Zatraceně...“ zamumlal dutě. „Zatracený svinstvo.“

V poslední době s ním zjevně něco nebylo v pořádku, a dnes v noci obzvlášť. Proto se mu Andrej rozhodl neříkat, co si myslí o profesorech a o jejich schopnosti dělat opravdovou práci. Došel pro popelnici, a když se pak vrátil k nákladáku, sundal si rukavice a vytáhl cigarety. Prázdna popelnice příšerně smrděla, a tak si

spěšně zapálil a až potom nabídl cigaretu Donaldovi. Ten mlčky zavrtěl hlavou. Chtělo to něco na zvednutí nálad. Andrej hodil ohořelou sirku do popelnice a řekl:

„To takhle v jednom městečku žili dva čističi žump, otec a syn. Kanalizaci tam neměli, jenom jámy s tou břečkou, a tak všechny sračky čerpali vědrem a lili do svojí kádě. Otec, coby zkušenější odborník, slézal dolů do jámy a syn mu shora spouštěl kbelík. No a jednou syn ten kbelík neudržel, takže spadnul zpátky na tatíka. Tatík se otřel, podíval se na synka zdola nahoru a s hořkostí mu povídá: ‚Ty kopyto, ty nemehlo jedno! Vůbec nic z tebe nebude. S takovou budeš celej život akorát trčet nahoře.‘“

Čekal, že se Donald alespoň usměje. Byl to opravdu veselý a společenský člověk, který nikdy neklesal na mysl. Andrejovi něčím připomínal mladé studenty na frontě. Nyní si ale Donald jenom odkašlal a dutě zahučel: „Všechny žumpy nevyčistíš...“ A Wang, který měl dosud plné ruce práce kolem popelnice, zareagoval docista podivně.

„Kolik tam u vás stojí?“ zeptal se náhle se zájmem.

„Co jako?“ nechápal Andrej.

„No sračky. Jsou drahý?“

Andrej se nejistě zasmál. „No, jak to jenom říct... Podle toho cí...“

„U vás se v tom dělá rozdíl?“ podivil se Wang. „U nás všechny stojí stejně... A který tam u vás máte nejdražší?“

„Profesorský,“ opáčil Andrej okamžitě. Jednoduše se nedokázal udržet.

„Aha!“ Wang vysypal do popelnice další lopatku a pokýval hlavou. „Chápu. Jenže u nás na venkově žádní profesoři nebyli, takže cena byla furt stejná – pět jüanů za kbelík. Teda v Sečuánu. Ale třeba v Ťiang-si to klidně mohlo hodit i sedm, nebo dokonce osm jüanů.“

Andrejovi to konečně došlo. Najednou měl chuť zjistit, jestli je pravda, že se Číňan, který přišel na návštěvu na oběd, musí následně vykálet hostitelovi na zahradě, ale bylo mu samozřejmě trapné se na to ptát.

„Ale jak je to u nás dneska, to nevím,“ pokračoval Wang. „V poslední době jsem nežil na vesnici... A proč u vás profesorský stojí víc?“

„Jenom jsem žertoval,“ řekl Andrej provinile. „U nás se s tím vlastně vůbec neobchoduje.“

„Ale obchoduje,“ řekl Donald. „Akorát že to nevíte, Andreji.“

„No hlavně, že to víte vy,“ štěkl Andrej.

Ještě před měsícem by se s Donaldem pustil do zuřivé hádky. Příšerně ho štvalo, že Američan o Rusku co chvíli vykládá věci, o kterých on, Andrej, nemá ani potuchy. Andrej si tenkrát upřímně myslel, že si z něho Donald jenom utahuje, anebo prostě papouškuje žvásty tiskového magnáta Hearsta. „Jděte už s tím vaším Hearstem do hajzlu!“ odbýval ho. Jenže pak se objevil ten cucák Icik Kacman, a Andrej se přestal hádat, jenom odsekával. Čert ví, kam ti dva na to všechno chodili. A svou bezmoc si vysvětloval tím, že sem on dorazil z roku jednapadesát, zatímco oni dva až ze šedesátého sedmého.

„Jste šťastný člověk,“ řekl zničehonic Donald, zvedl se a odešel k popelnicím na přední části korby.

Andrej pokrčil rameny. Ve snaze zbavit se nepříjemné pachutě, kterou v něm tento rozhovor zanechal, si nasadil rukavice a začal Wangovi pomáhat se shrabáváním páchnoucích odpadků. No a co, že to nevím, myslel si. Koho zajímají sračky? Ale co ty víš o integrálech? Nebo třeba o Hubbleově konstantě? Někdo ví tohle, jiný zas tamto...

Wang zrovna cpal do popelnice poslední zbytek odpadků, když se v bráně objevila elegantní postava policisty Kenšiho Ubukaty.

„Tudy, prosím,“ řekl komusi za sebou a dvěma prsty zasalutoval Andrejovi. „Nazdar, popeláři!“

Ze tmy venku na ulici vstoupila do kruhu nažloutlého světla dívka a zastavila se vedle Kenšiho. Byla mladičká, nanejvýš dvacetiletá, a úplně drobounká – malému policistovi sahala sotva po rameno. Na sobě měla hrubý svetr s širokým límcem a krátkou úzkou sukni. V jejím bledém, chlapeckém obličejí jasně zářily silně nabarvené rty a na ramena jí padaly dlouhé světlé vlasy.

„Nebojte se,“ řekl jí Kenši se zdvořilým úsměvem. „To jsou jenom naši popeláři. Za střízliva zcela neškodní... Wangu,“ zavolal, „tohle je Selma Nagelová, nováček. Mám nařizeno ubytovat ji tady u tebe, v pokoji číslo osmnáct. Je volný?“

Wang k nim přistoupil; za chůze si sundával rukavice.

„Je,“ řekl, „a už pěkně dlouho. Dobrý den, Selmo Nagelová. Jsem domovník a jmenuju se Wang. Kdybyste cokoli potřebovala, tak za mnou přijďte – dveře mého bytu jsou přímo tady...“

„Dejte mi klíč,“ řekl Kenši. „Pojďte, doprovodím vás,“ otočil se k dívce.

„Není třeba,“ řekla unaveně. „Najdu to sama.“

„Jak si přejete,“ řekl Kenši a znovu zasalutoval. „Tady máte kufr.“

Dívka si vzala od Kenšiho kufr, od Wangu klíč a pak pohodila hlavou, aby se zbavila vlasů, které jí sklouzly do očí.

„Který je to vchod?“ zeptala se.

„Běžte rovně,“ řekl Wang. „Je to támhleten, pod tím oknem, co se v něm svítí. Čtvrté patro. Nechcete něco k jídlu? Nebo čaj?“

„Ne, nechci,“ řekla dívka, znovu pohodila hlavou a za hlasitého klapotu podpatků o asfalt vykročila přímo proti Andrejovi.

Ustoupil, aby ji nechal projít. Když ho mýjela, ucítil silnou vůni voňavky a nějaké další kosmetiky. A celou dobu, zatímco kráčela žlutým osvětleným kruhem, se na ní díval – sukni měla kratičkou, jen o fous delší než svetr, a nohy nahé a natolik bílé, že když z průjezdu vyšla na tmavý dvůr, připadalo Andrejovi, že září. Ve tmě už viděl právě jenom ty její bílé, míhající se nohy... a ještě bílý svetr, ale víc už nic.

Potom zakvílely, zaskučely a zabouchly se dveře, a tehdy Andrej znovu automaticky vytáhl cigarety a zapálil si – přitom si představoval, jak ty něžné bělostné nožky našlapují po schodišti, schod za schodem... hladká lýtka, drobné podkolenní jamky, no k zbláznění... Jak dívka stoupá výš a výš, patro za patrem, a jak se zastavuje přede dveřmi bytu číslo osmnáct – to je ten hned naproti šestnáctce. K čertu, měl by si aspoň vyměnit ložní prádlo! Neměnil si ho celé tři týdny a povlak na polštář už je šedivý jako onuce... A jakou má tvář? Zatraceně, vůbec nevím, jakou měla tvář. Pamatuju si jenom ty její nohy...

Najednou si uvědomil, že mlčí úplně všichni, dokonce i ženatý Wang, a v tu chvíli se ozval Kenši:

„Mám strýce z druhého kolene, plukovníka Makiho. Bývalého plukovníka bývalé císařské armády. Nejprve dělal pobočníka panu Óšimovi a strávil dva roky v Berlíně. Potom dostal funkci vojenského ataše v Československu a byl u toho, když Němci vstoupili do Prahy...“

Wang kývl na Andreje, načež oba popadli popelnici a zdárně ji vyzvedli na korbu.

„Potom,“ pokračoval Kenši nespěšně, zatímco si zapaloval cigaretu, „nějakou dobu válčil v Číně, myslím, že někde na jihu, u Kantonu. Potom velel divizi, co se vylodila na Filipínách, a byl jedním z organizátorů slavného ‚pochodu smrti‘ pěti tisíc amerických zajatců – promiňte, Donalde... Potom ho poslali do Mandžuska

a jmenovali velitelem obranné linie v Chej-che, kde mimo jiné nechal v zájmu utajení nahnat do šachty a vyhodit do vzduchu osm tisíc čínských dělníků... promiňte, Wangu... Potom ho zajali Rusové, jenže ti ho neoběsili ani nepředali Číně, což by v podstatě znamenalo totéž, ale všehovšudy ho na deset let odklidili do lágru...”

Zatímco to Kenši všechno vykládal, Andrej stačil vylézt na korbu, pomohl tam Donaldovi rozestavět popelnice, zvedl a zajistil bočnici nákladáku, znovu seskočil na zem, podal jednu cigaretu Donaldovi a teď všichni tři stáli před Kenšim a poslouchali, co říká. Donald Cooper – nahrbený čahoun ve vybledlé kombinéze, s protáhlou tvář, vráskami kolem rtů a špičatou bradou, pokrytou řídkým šedivým strništěm. A Wang – ramenatý, podsaditý, skoro bez krku, ve staříčkém, pečlivě zalátaném vaťáku, s širokým snědým obličejem, vlídným úsměvem a tmavýma očima ve škvírkách přimhouřených víček... Andrej znenadání pocítil pronikavou radost při pomyšlení, že se tady shromáždili lidé z různých zemí, dokonce z různých období, a že všichni pracují na jediném, nesmírně potřebném díle, přičemž každý přispívá svou troškou, každý dělá to své.

„Teď už je to starý pán,“ uzavřel Kenši. „A tvrdí, že ty nejlepší ženy, které kdy poznal, jsou ruské ženy. Emigrantky v Charbinu.“

Zmlkl, upustil nedopalek a pečlivě ho rozdrtil podrážkou lakýrky.

„Copak je to Ruska?“ řekl Andrej. „Vždyť se jmenuje Selma, a ještě k tomu Nagelová.“

„Ano, je to Švédka,“ řekl Kenši. „Ale to je jedno. To moje vyprávění, to byla taková volná asociace.“

„Fajn, tak jedeme,“ řekl Donald a už šplhal do kabiny.

„Poslyš, Kenši,“ řekl Andrej, zatímco otevíral dveře. „Cos vlastně dělal předtím?“

„Kontrolora kvality ve slévárně, a ještě předtím ministra komunálních...“

„Ale ne, ne tady, já myslel tam...“

„Jo, tak tam? Tam jsem dělal literárního redaktora v nakladatelství Hajakawa.“

Donald nastartoval a staříčkový nákladák se začal natřásat, řinčet a vypouštět hustá oblaka modravého kouře.

„Nesvíí vám pravý světlo!“ zavolal Kenši.

„To nesvíí odjakživa,“ ozval se Andrej.

„Tak si ho spravte! Ještě jednou to uvidím, a dám vám pokutu!“

„Tebe jsme tady fakt potřebovali...“

„Co? Neslyším!“

„Povídám, ať chytáš lupiče, ne řidiče,“ zařval Andrej ve snaze překřičet řinkot a drnění. „Naše světlo, to tě tak akorát zajímá! Kdy už vás všechny konečně rozpustí, darmožrouty?!“

„Brzy!“ zavolal Kenši. „Teď už brzy – nepotrvá to ani stovku let!“

Andrej mu zahrozil pěstí, mávl na Wanga a svalil se do sedadla vedle Donalda. Nákladák se vyřítit kupředu, bokem škrtl o zeď v klenutém průjezdu, vyjel na Hlavní ulici a prudce zabočil doprava.

Andrej se uvelebil co nejpohodlněji, tak, aby ho pružina, která trčela ze sedadla, nepíchala do zadku, a zašilhal po Donaldovi. Ten seděl rovně, s levou rukou na volantu a pravou na řadicí páce, s kloboukem posunutým do čela a špičatou bradou vytrčenou. Plynový pedál měl sešlápnutý skoro až k podlaze – vždycky jezdil takhle, „maximální povolenou rychlostí“, a ani ho nenapadlo brzdit před čtenými výmoly v asfaltu. Vždycky, když na některý z nich najeli, na korbě hrozivě duněly plné popelnice, zlověstně drněla prorezlá kapota a samotný Andrej, i když se snažil zapírat nohama, nadskakoval a padal přesně na hrot té zatracené pružiny.

Jenom dřív to celé doprovázela zábavná slovní potyčka, kdežto nyní Donald mlčel – úzké rty měl pevně sevřené a na Andreje se vůbec nedíval, takže se mohlo zdát, jako by se za tím obyčejným kodrcáním skrýval zlý úmysl.

„Co to s váma je, Done?“ zeptal se Andrej konečně. „Rozbolely vás zuby?“

Donald krátce škulbl ramenem, ale neodpověděl.

„No vážně, nějak posledních pár dní nejste ve své kůži. Vždyť to vidím. Snad jsem se vás nějakou náhodou něčím nedotkl?“

„Nechte toho, Andreji,“ ucedil Donald skrz zatnuté zuby. „Vy s tím nemáte nic společného...“

A Andrejovi se zase zdálo, že v těch slovech slyší jakési nepřátelství, dokonce snad něco hanlivého a urážlivého. Něco jako: Jak by se asi takový cucák mohl nějak dotknout profesora? Ale vtom Donald promluvil znovu:

„To, že jste šťastný člověk, jsem vám neříkal nadarmo, víte? Vážně by vám mohl kdekdo závidět. Všechno to proplouvá tak nějak kolem vás. Nebo skrz vás. Kdežto mě to drtí jak parní válec. Už nemám v těle ani kůstku celou.“

„O čem to mluvíte? Ničemu nerozumím.“

Donald zkrivil rty a mlčel. Andrej na něho pohlédl, nevidoucícma očima se podíval dopředu na cestu, pak znovu zašilhal po Donaldovi, poškrabal se na hlavě a rozladěně řekl:

„Ničemu nerozumím, vůbec ničemu, fakt. Vždyť se všecko vyvíjí tak dobře...“

„Právě proto vám závidím,“ řekl Donald příkře. „Ale dost už o tom. Prostě si toho nevšímejte.“

„Jak si toho jako nemám všítat?“ zeptal se Andrej už dočista zkroušeně. „Jak si toho asi můžu nevšímat? Jsme tady všichni spolu... vy, já, ostatní... Jasně, přáte-